

DISSE^RTAT^IO ACADEMICA
 DE
VIRIS IN FENNIA PERITIA LITTERARUM GRÆCARUM CLARIS,
 CUJUS PARTEM TERTIAM
 CONS. FAC. PHILOS. IMP. ACAD. ABOËNS.
 publico examini offerunt
JOHAN. JAC. TENGSTRÖM,
 E. O. Philosophiae Adjunctus, E. O. Amanuenis Bibliothecæ,
 ET
ANDREAS GUSTAVUS SIMELIUS,
 Stip. Publ. Ostrobotnienis.

In Auditorio Philos. die XXII Martii MDCCCXV.

h. a. m. f.

AEOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

PIEZERATIUS ACUILLING
MRS. M. LEMMEL PELLIAT LITTLE
KANG QESTON CANN
CHAS. W. COOPER
C. G. COOPER
JOHN COOPER
S. G. COOPER
ET
MRS. M. LEMMEL PELLIAT LITTLE
KANG QESTON CANN
CHAS. W. COOPER
C. G. COOPER
JOHN COOPER
S. G. COOPER

Supersunt præterea duæ Epistolæ ab HELSINGIO, altera
d. 8 Decembr. 1598 ad universos, in quorum manus incide-
ret, altera d. 25 Julii 1602 ad JOHANNEM, Pastorem ecclesiæ
Somero (eee), scriptæ, quibus scholares, ad eleemosynam co-

E

gen.

eee) Ex qua excerpere juvat sequentia: Sed age videamus jam, an
eiusmodi fides salvifica, quæ per dilectionis opera suos profert fru-
ctus, apud nostri seculi homines, plebejos præsertim, nunc reperi-
atur. Experientia horum temporum testatur abunde, nullam pene ne
eius quidem micam inesse plerisque. Quæso, quomodo ejus parti-
cipes se esse, vestri auditores, bonis enim exceptis, officiis munificen-
tia erga Scholasticos, qui veri a Christo sibi substituti sunt paupe-
res, hisce annis declaraverint? quale caritatis opus eis in fidei
testimonio præstiterint? Hoc nimurum, quod Eleemosynam a
piis antecesoribus Christi nomine illis destinatam & collatam, in
certam primum convertere voluerunt mensuram, atque ita Deo de-
terminatam, qua sibi remetiri debeat, præscripere mensuram:
qualis & quanta ea fuerit experti sunt, proh dolor, magno cum
suo & aliorum malo, anno præterlapso. Deinde non hac in tem-
perie contenti & acquiescentes, eo tandem dementia devenere, ut
visitandarum solito more parœciarum inhibitione, penitus omnem eis
stipem denegarint. Pollicebantur enim, hoc patto suum genium num-
quam defraudatum iri, modo soli suis potirentur bonis, cum tamen
plerique eorum dira, quod dolendum, fame ob eam maxime cau-
sam absunt & everti, aliquis communibus malis & miseriis op-
pressi sint, ceu experientia locuples est testis. Exstant ambae Episto-
lae in volumine manuscriptorum Biblioth:æ Ac. quod omnes, dua-
bus ad Clerum Alandiæ exceptis, Epistolæ circulares Ep. ERICII
supra excitatas continent, — HELSINGII denique est Elenchus s. re-
futatio Thesum Calvinianarum ex ordinantia Heidelbergensi decer-
ptarum, Rostochii, ap. Chph. Reusnerum, 1603, 8:o (Cf. SCHEFF-
FERI Svecia Literata, Hamb. 1698, p. 63), quem libellum se
eo consilio primum conscripsisse, in prologo galeato, Aboæ d. 25
julii 1602 signato, indicat, ut in Schola Aboënsi ad disputandum
proponeretur, atque in velitatione illa atque examine, collatis
utrinque thesum Calvinistarum & antithesum suarum sententiis,

gendam emisfos, liberalitati & munificentiae lectorum commendat.

§. 9.

Accedimus jam ad tempora, quibus Principes Illustrissimum litterariam patriam studio singulari foventes, Scholas, Gymnasia, Academias pro statu civitatis vel adhuc dum afflito liberalissime instituentes & dotantes, subsidia attulerunt uberiora artium quarumcunque ingenuarum in his oris promovendarum. Ad conditum igitur Aboæ a. 1630 Gymnasiū atque huic anno ejusdem seculi 40;mo succendentem Academiam constituti sunt doctores, multiplicis eruditionis laude conspicui, quorum etiam plures & Svecia & Fennia oriundi, utpote insigniter Graece docti, heic celebrandi sunt. Occurrit primus ESCHILLUS PETRAEUS, qui a. 1693 (fff), patre OLAO (ggg) Echilli, Pastore demum in Philipstad Wermelandiæ, natus, ab a. 1617, studiorum suorum gratia Upsaliæ commoratus, aliquamdiu Praeceptor fuit privatus sui aliquando in munere Profesorio collegæ atque deinde in sede Episcopali Aboënsi successoris incliti, JOH. TERSERI. A. 1619 Philosophiæ Magister ibidem creatus, stipendio Reginæ Viduæ

CA-

veritas ex verbo Dei tanquam Lydio lapide erueretur & illustraretur, ac ita juuentutem suæ fidei concreditam ad ejusmodi adversariorum infesta tela excipienda & repellenda armaret, quam etiam ob causam latine scripserit.

fff) Ex adscriptione: ætatis suæ 64, A. C. 1657, ad effigiem ejus, quam servat Bibliotheca Academica, depictam..

ggg) ANDREA, ex STIERNMAN. Bibl. Sveog. p. 341.

CAROLI IX, CHRISTINÆ, munitus, exteras adiit Academias, annisque 1621 — 1623 sub præsidio Theologiæ Profesorum JACOBI Martini & BALTHASARI MEISNERI defendit duas Dissertationes Theologicas (hhh). Domum redux a. 1624 Adjunctus Facultatis Philosophicæ Upsaliensis constitutus Dissertationes plurimas Academicas partim Physicas partim Metaphysicas edidit. Fine a. 1625, stipendio (iii) a R. GUSTAVO ADOLPHO ornatus, Academias Germaniæ iterum visitavit. Patriam a. 1623 revisens, commendatione instructus Theologi Jenensis JOH. GERHARDI, quo Præside a. 1626 dissertationem ediderat, Theologiæ Profesor Upsaliæ designatus est. At cum nulla ibi Profesio Theologica vacaret, Lector Theologiæ Scholæ Aboënsis interim constituitur. Antequam ad has oras accederet, Licentiati Theologiæ honores, editis duabus Dissertationibus, promeruit. Condito Gymnasio Aboënsi, primariæ Theologiæ Lectioni & Annexæ Ecclesiæ Sagu a. 1630 præfектus, a. 1634 Archi Præpositus Civitatis Aboënsis designatus est. — Cum a. 1638 S. R. Majestas totum Sacrum

E 2

Codi-

hhh) Ex *Carlstads Stifts Tidningar* 1786, N:o 9, 10, quorum non nisi apographon vidimus, manu Cel. BILMARK exaratum. Qua ceterum fide nitantr, fatemur nos ignorare. Illius peregrinationis alii PETRI Biographi nullam mentionem faciunt.

) Ex postulatis Clericorum Illustriſt. Principi CAROLO Regnique Senatui a. 1595 exhibitis, duo Litterarum Studioſi in singulis Diocesibus nati publico subsidio in exteris Evangelicis Academiis quotannis sustentandi erant, Forſan quoddam horum stipendiorum, quæ ad annum usque 1648 concessa fuile, auctor est TERSERUS in *Chronologia Sacra* ad hunc annum, Nostro delatum fuerit?

Codicem Fennice verti juberet (kkk), hujus negotii absol-
vendi Director factus est Noster. A. 1640 Primarius Theo-
logiae Profesor condendae jam tum Academite Aboënsis de-
signatus, d. 22 Junii anni dicti Upsaliæ Theologiae Doctor
creatus, d. 4 Novembris orationem inauguralem Academicam,
primum locum inter Collegas tenens, habuit. Primus quo-
que Rectoratus ei in ipsa inauguratione Academite delatus
est (lll), quo decessit d. 18 Maii 1641 (mmm). A. 1650
cum GEORGIO ALANO, Theologiae Profesore, & Mich. WE-
XIO.

kkk) Petitioni in Comitiis Holmiensisbus a. 1636 ea de re a Clero
delatae S. R. Majestos his verbis annuerat: *Till thet första, att
H. K. Maj:t ville nädigst förordna nägra lärda män, som på thet
Finiska språket Biblien affsettia och then sådhan låta publicere. I
likja måttå, att en Rysk sampt Lopk Pfälm- och Evangelie-book
fårdheles trycktes till dheras behoff, som åro undher dhen Svenska
Croonan; så wille H. K. Maj:t taga thet i nädigast betenkande,
att så skee må, attenoft att Presterskapet först specificerar och namin-
giver the perjäner, som the förmena samma arbete konna sig
uppå taga och thet som sikh böör uthföra.*

lll) Oblatus tamen erat primum juveui Nob. CANUTO KURCK, de
quo Rectore constituendo etiam d. 26 jan. 1642 quæstio mota est.
— D. 27 Martii 1651 litteras ad Illustr. Parentem illius, Dicaste-
rii Ab. Preludem & Senatorem Regni, Jon. KURCK scribendas de-
crevit Consistorium, quibus munus dictum honorificum alii filio
GABRIELI offerendum esset. Sed etiam tunc repulsam tulerunt Pa-
tres. Cf. Prott, dd. 10 Maii, 2 Junii 1651.

mmm) De his vitæ suæ momentis cf. Reverendiss. TENGSTRÖM I,
c. pp. 48-53, 170-172, 182, 183. Ejusd. Torseri Minne p.
10 not. xx), BILMARK *De Profesoribus R. Academie Aboënsis
intra Saculum ab hujus natalibus x:rum designatis.* (Prodierunt
Operis posthumi P. I.-III auspiciis Cel. PORTHAN) pp. 1-4.

XIONIO Politices ac Historiarum Profesore O. & Juris Profesore E. O. Academiae Aboënsis nomine ad Comitia Holmiae celebranda delegatus est (nnn).

A. 1652, electione in Synodo Aboënsi d. 20 Julii facta (ooo), omnium consensu S. R. Majestati subjectissime propositus, iuccesor eodem anno defuncti Ep. Is. Rothovii clementissime designatus est. Laboramus quidem penuria monumentorum administrationem Ejus Episcopalem spectantium; cum neque ex Protocollis Capituli Ab. eo Praeside habitis supersint nisi d. 27 Julii 1656 & quæ sequuntur. Attamen cum ex his tum nonnullis, quæ ad nos pervenerunt, Epistolis Ejus Circularibus prelo evulgatis fatis constat, eum superstitio-

nnn) Inter alia negotia commodaque Academice procuranda iis mandatum est, ut de numero Professorum augendo petitionem deferrent. In Facultate Juridica novo Profesore Ord., in Philosophica novis & singularibus Matheosis, Linguae Hebreæ, Poëtico, denique Historiarum Professoribus Academæ opus esse, duxerunt Patres (Vid. Prot. d. 7 Martii), sed ob res civitatis afflictas repulsa tulerunt. Vid. Prot. d. 24 Nov. ejusd. anni.

ooo) Pastor Lojoënsis SVENO Torchilli litteris d. 14 Junii datis, in Archivo Confift. Eccl. superstitionibus, suum de Episcopatu disponendo suffragium D:no D. Åesch. Petramo his verbis addicit: *Hwad mitt votum anlängar om successeure in sede Episcopali vacante, så haffiver jag för min person thertil uthwalt Adm. Rev. Dn. Åsch. Petram, S. S. Theol. Doktorem Eminentissimum &c. emedan Hans Högwördighett är en mycket högtdräk och meriterat man, hevar tient then Christeliga Kyrkia här i landet till een hög nyta, & och wan wid Landzens sedher och tungomål; troor och alla mina Contrattifler wid samma votum blijswa. Ep. Rothovius Synodum nundinis Henricianis 1652 celebrandam annubtiaverat, at interveniente morte Episcopi dilata es.*

stitutionis expellendæ litterarumque, pietatis & bonorum morum promovendorum studiosissimum fuisse. In prima Epistolam Encyclicarum laudatarum, d. 1 Dec. 1652 Præpositis & Pastoribus Dioceſeos Aboënsis lingua Svecica data (ppp) Regii Diplomatici, quo Episcopus constituitur, exemplum cum iis communicat. Alteram, quæ inscribitur: *Herdabref till Åbo Stift*, Aboë, 1653, 4:o, nos quidem oculis non usurpavimus, adeoque nec, quæ contineat, recensere valemus. In tertia vero Nobilitati, & Clero, Dioceſeos Aboënsis, Studiosorum Theologie Parentibus Nutritiisque piis & liberalibus; Studiosaque Juventuti ad Sacros Ordines promotionem experti, Aboë d. 1 Januarii, 1654, data, occasionem sumens e

litte-

(ppp) Ex qua adponere juvat sequentia, superstitionem & præstigias hujus ævi exponentia: Med theſſe effterskrefne Stycker wardeſ thet förſta Budet brutit, ſom dr: När man brukar Truldom, Swartkonſt och gör eftter thet bortkommit år och annat sådant. När man troor på Signife, och hwad annat sådant finnas kan. När man laghar ſitt Arbete eftter Förfjedaghar, Afflinar och fpådom. När man läter leſwia ſigh, ſin Barn, ſin Boofkapp, at Wargar och annat ondā ſkal icke ſkada them. När man brukar Förmaneſe och något besynnerlighet ord och åthådvor til at döſwa Svärd, Knijff och annat sådant medh. När man tilrökunar Djefwulen och onda Menniskior til then Olycka och mootgång honom wederfaaſ, och icke troor, at Gudh ſänder honom få väl mootgång ſom medgång. Sådant alt åknas i Gudz Ord för itt Affguderij, &c. Docent eadem litteræ, Præpositis injunctum fuisse, ut quoque anno Ecclesiæ ibi ſubiectas visitarent. Ultimo loco omnes Preceptores domestici mensibus proximis biemalibus anni ſequentiis Aboam venire jubentur, ibi ad officii munus rite obeundum instruendi. Cf. de litteris his circularibus, reperto rarissimis, Cel. Porthan Hift. Concionum Sacr. Fenn. p. 31 seq. not f.

litteris Administratorum Regni ad Ep. ROTHOVIUM, d. 22 Octobr. 1638 datis (qqq), quarum pars ibidem inserta exhibetur, Pastores, ut indicent, an parœciæ pauciora, quam oporteat, tempa habeant, Theologiæ studiosos, ut non nisi disciplinis Philosophiæ & linguarum bene præparati studia Theologica aggrediantur, parentes nutritiosque, ut studiis filiorum seu alumnorum, Sacro Ordini initiandorum, invigilare numquam intermittent, monet (rrr). — Synodorum, quas convocaverat Ep. PETRÆUS, nobis non nisi tres innotuerunt, prima in urbe Veteri Carlebya cum Clero Ostrobotnensi autumno a. 1655 habita (sss), secunda Aboæ nundinis Henricia-

qqq) Quarum copiam facit Reverentiss. TENGSTRÖM *Vita Rothovii*
pp. 145 - 148, not.

rrr) Hanc recenset MENNANDER *Oratio de Synodis Et speciatim
Diœcesanis Aboënsibus*, p. 47.

sss) Ex Prot. Capituli d. 14 Julii 1657. In hac Synodo de finibus
Præpositurarum Ostrobotnensium, Kronobyensis & Kalajokensis
discepitatum fuisse Aëta Capituli indicant. Prot. d. 26 Junii 1657
hec habet: *Om Lochto skall wara under Calajoki eller Chronoby
Prostery, kan ej Episcopus minnas, huru i Synodo i Carleborg
wardt beslutatt antingen skrifteligen eller medh godh wittne, der
med skal et och så blifwa. Ty Episcopi saker brunno mäst up,
som sådant war annoteradt uthi.* (Magnam nempe partem urbis
Aboënsis, templum Cathedrale & Academiam a. 1656 incendio va-
stata fuisse, notum est. Ep. TERSERUS in litteris Circularibus, d.
17 Aug 1659 datis, queritur, illud incendium cum alia monumen-
ta, quæ sibi in administrando munere usui & adminiculo esse po-
tuissernt, tum Catalogos, ubi Ministerum in hac Diœcesi Sacro
Ordini initiatorum nomina consignata fuisse, delevisse). Hæc
controversia d. 27 Aug. 1757 in Capitulo direpta est, cuju
Protoc. hæc habet: *Bekom Rev. Dn. Præpositus i Cronoby bref*

cianis a. 1656, tertia ibidem eodem tempore a. 1657, in qua disquisitioni subiecta est *De Dei essentia & tribus Personis doctrina, concionibus tribus*, 1. *Dei essentiae explicationem*, 2. *Eius essentiae & proprietatum meditationem*, 3. *falsæ opinionis refutationem exhibens*, *Præs.* *Abrahamo Thawonio*, *Phys. Prof.*, *Respondentibus Joh. Forsenio vice Past. Lojoensi*, *Sigfrido Past. in Caris*, *Martino Brennero*, *Past. in Espo*, *Aboæ*, *excusa ap. Petrum Hansonium*, 4:0, cujas Disputationis auctorem esse Rev. Dn. Antistitem, in Programmate præmisso significat *Præses (ttt)*. — E visitationibus Episcopali-
bus,

att Lochto skulle lyda under hans Prosterij, medan han hafwer liten Sochn, omak med Scholernas och hospitalets inspection i sitt Prosterij mer än andra Probsten. Attamen de hac sententia in Capitulo questus est Præpositus Kalajokensis, epistolam b. Ep. PETRII excitans, ex qua totidem Ecclesiæ cuique Præpositorum in Nerpes, Kalajoki & Kronoby subjiciendæ essent. Vid. Prot. Capit. d. 4 Nov. 1657. An, vel quodnam responsum tulerit, nescimus. — D. 22 Novembr. 1656 alia Synodus in Ostrobothnia, sed tempore haud expresso, habenda a Capitulo decreta est, in qua Respondentium partes acturi erant: Rev. Dn. Elias Holmius, Præpos. Pastor in Nerpes, Quasi Præses eller Senior Dn. Paulus Boom i Waza Pastor, Il:lus Respondens Dn. Isaacus Pastor i Stoorkyro: Hvardera betalar i ark på trycket, så kan dått lindriga gäst komma aff. In Synodo angå tre Svånska predikningar och tre Finsha. Concionatores: Pastor i Lapfjerdh R. D. And. Kempe, Past. i Malax Dn. Olaus Arenius, Pastor i Ilmola. På Svånska dåsje tree. På Finsha: Pastor i Lajhela, Pastor i Lillkyro, Rektor Scholæ i Waza. Hæc vero Synodus, interveniente, a. 1657, morte Episcopi, dilata fuisse videtur.

ttt) Materies Disputationis Synodalnis a. 1658 insituendæ proposita est *Doctrina de Creatione*. *Præs.* M. JOHANNES PRATANUS, Log. Professor, Respondentes M. HENRICUS Matthia FLORINUS in Pe.

bus, quas plures habuisse PETRÆUM probabile est, non nisi
unius d. 17 Febr. 1656 in Ecclesia Pungalajtio peractæ noti-
tia ad nos pervenit (*uuu*). — Eum in disciplina Ecclesiastica,
e manca *Ordinantia R. Johannis III* a. 1571 adhuc pendente,
regenda & emendanda sedulum fuisse, cum varia Conventus
Synodalis a. 1657 celebrati statuta (*vvv*) tum cetera Capituli
acta comprobant (*xxx*). Quod successor Nostri meritissimus,

F

Ep.

mar, NICOLAUS N. Sacellanus in Bierno, OLAUS *Simonis* Sacell. in Kimito, Concionatores, Svethice PETRUS Jacobi in Sagu, Sacell., LAURENTIUS HINNSBERGIUS Concionator domesticus in Runogård, PETRUS Coadjutor in Kimito, Fennice MICHAEL Sacellanus in Ha-
liko, PETRUS Sacell. in Uskela, ZACHARIAS Sacell. in Nyby de-
signati sunt. A. 1659, ex eodem decreto, disputandum erat *de*
Providentia Dei, Praef. M. ANDR. LAUR. NICOPENSI Scholæ
Cathadr. Ab. Rectore, Respondentibus PAULO BOHM, Pastore Wa-
iensi, ISACO BRENNERO Pastore in Storkyro, Pastore in Iimola.
Concionaturi erant Svethice ELIAS *Marii* HAMNIUS Pastor in Pe-
dersöre, NICOLAUS RINGIUS Pastor in Carleborg, OLAUS ARENIUS
Pastor in Malax, Fennice Pastor in Alastaro, Pastor in Lappo,
Pastor in Lochto. Utræque hæ Disputationes Synodales morte
Episcopi interceptæ sunt.

uuu) Ex exemplo Epistolæ universalis, Ecclesiæ visitationem Episco-
palem habendam annuntiantis, typis impressæ, in quo spatii va-
cuis, temporis locoque definiendo relictis, nomen ecclesiæ diesque
& annus dicti calamo inserti sunt.

vvv) Cf. quæ ex Protoco. excerpta silit Åbo Tidn. 1792, N:o 28.

xxx) E quibus ex. c. discimus, Cantiones Latinas adhuc dum in
cultu publico usitatas, Germanicasque, ratione habita familiarum
Germanicarum, quæ Aboam, præalentibus in Septentrione civita-
tibus Hanseaticis, transmigraverant, exercitiis publicis religiosis o-
lim insertas, tum demum abolitas fuisse.

Ep. JOH. Elai TERSERUS, cum Templum Cathedrale Aboense primum muneris ratione visitaret, questus est, jure fortassis, disciplinam ecclesiasticam Diceceles mancam & corruptam fuisse (yyy), PETRAEO non omnino vitio verti potest; cum abusus & vitia illa varia foeda, quæ rem ecclesiasticam horum locorum vexarent, ne Prædecessor quidem Nostri, ROTHOVIUS, studio indefeso, per viginti quinque annos continuato, corrigerere potuisset, & cum recentior eset Academia Aboæ condita, quam quæ adhuc dum ad incolas Fenniae expoliendos excolendosque insigne quoddam adjumentum conferre potuisset (zzz). — Ep. PETRAEI diligentiam assiduam & sanioris concionandi rationis commendandæ studium, præter *Meditationes SS. Evangeliorum Dominicalium & Festivitum* aa. 1649 — 1653 Disputationibus Academicis editas, comprobant aa. 1652 — 1657 eodem modo evulgatae *Meditationes SS. Epistolarum*, quas e Cathedra Academica defendendas moderari, Episcopum haud piguit; delineationes Concionum diebus tribus pœnitentialibus follenniumque precum & gratiarum actionis publicæ habendarum aa. 1652 — 1657 editæ (a), nec

non

yyy) Cf. Reverendiss. TENGSTRÖM *Minne öfver Terserus* p. 49.

zzz) Qualis fuerit, obdormiente Petraeo, facies rei nostræ ecclesiastice illustrat Prot. Capit. cum Ciero Aboæ nundinis Henricianis a. 1658 congregati. Questi sunt ex. e. Paeflores, Paroecos suos diebus Precationum media hebdomade celebrandis non adesse, multos Sacram Coenam contemnere, Sacerdotes juniores in ritu baptismi omittere formulam in infantibus signo crucis consecrandis usitatam: *Tag det heliga korstecken i dit ansigte och b öst.* — *Därigenom blifver mongen enfaidigh förargat. Sent. Bäst hålla sig vid handboken och icke fö ändra något.*"

a) De his operibus vid. Cel. PORTHAN *Hist. Concion. Saer. Fenn.*

non Decisio aliquot illustrium quæstionum Theologicarum ex homiliæ epistolicæ super Textum Act. 13, v. 26 parte prima, membro primo, Resp. Petr. Eeck in Synodo anniversaria Henriciana, Aboæ 18 Jan. 1656 Præside Episcopo ventilata, Aboæ, plagula dimidia, 4:o (b).

Fatendum, Ep. PETRÆUM, ni valde fallimur, ingenio illo insigniori & eminentiori in rebus gerendis vigore & alacritate, auctoritateque illa publica, quibus plurimi & prædecessores & successores inclaruerunt, caruisse. Attamen Eum haud minus de ecclesia quam de re litteraria Fenniæ bene meruisse, quamdiu virtuti probatæ stat honos, grata & venerabunda mente nunquam non cordati agnolcent posteri (c). Quod fugillatorum obtrectationes adeo non effugerit, ut in eum jam mortuum vel publice in concionibus sacris invehementur Chorales Aboënses HENRICUS Severini & SIGFRIDUS Bartholomæi (d), nemo mirabitur, qui noverit, vel optimum

F 2

quem-

pp. 29 - 31. Singulas partes primi & secundi recenset LIDÉN
Cabal. Disputationum in Academiis & Gymnaſiis Sveciæ habitarun
Sect. III, pp. 144 - 151. Ep. PETRÆO etiam tibiendas esse con-
jicit Cel. Porthan I. c. p. 31 Dispositiones Concionum V in Pas-
sionem Dominicam, qua Svethice Anon. f. l. & a. 4:o typis im-
pressæ exstant. Servantur in Bibliotheca Acad. eodem comprehen-
sa volumine ac Litteræ circulares aa. 1652, 1654, supra excitatæ,

b) A LIDÈN I. c. haud recensita.

c) In ARCKENHOLTZ Mem. de Chrif. Tom. I, p. 323 appellatur
excellent philosophe & physicien pour ce tems là.

d) Vid. ex Protocc. Capit. dd. 18 Jan. 26 Febr. 1658 excerpta in
Åbo Tidning 1792, N:ris 32, 38.

quemque malignorum hominum impetibus nunquam non vexatum fuisse.

PETRÆUS Capitulo ultimum præsedidit d. 29 Julii 1657. Deinde ob pestem, ut videtur, quæ Aboæ eruperat (e), primum domi commoratus est, postea ad prædium quoddam suburbanum confugit, ubi lue correptus mense Septembris (f) 1657 obiit. Sepultus demum est nundinis Henricianis anni sequentis (g). Effigiem ejus depictam servant Templum Cathedra-

e) Ejus in Protoec. Cons. Eccl. d. 22 Julii primum mentio fit. Commemoratur deinde passim dd. 18, 20, 21 Aug. 7, 10, 26, 27 Sept. 27 Nov. Eam initio anni 1658 compressam fuisse, significat Prot. d. 23 Jan. 1658. Nulla Consistoria Academica hoc tempore celebrata esse, Acta indicant. Prot. Consist. Acad. d. 20 Jan. 1658 innuit, sub Rectoratu ABR. THAUVONII a. 1657 cum patres Academicos, tum cetera Collegia, ob pestem vehementer ingrumentum, dispersa fuisse.

f) Prot. Capit. d. 26 Sept. 1657 hæc habet: *Rev. Dn. Pastor (GEORGIVS ALANVS) quidde, att Gud hadde få oförmodeligen kallat hans Högvärdighet Biskopen Dokt. Åsch. Peträum ifrån den næra usla jenimerdalen. Däröfver dñe sampteligen fuskade. Perpetram itaque BILMARK l. c. Eum die demum 30 Dec. obiisse, indicat.*

g) D. 18 Jan. 1658, Adm. Rev. Dn. M. Georgius tackade Prästskopet, som hafva velat bemöda sigt hijt, att göra Salig Högv. Biskopen den yttersta tienst; e Prot. Cons. Eccl. — Sepulturæ tam diu dilatae ratio qualiscunque esse videtur petitio a vidua Episcopi Capitulo delata, de campanis per octo dies in omnibus ecclesiis Diocesis pro marito defuncto pulsandis (Cum Capitulum aliquamdiu hæstavisset, quid sibi hac de re statuendum eset, eam Gubernatori ERICO VON DER LINDE dijicendam detulit, qui tres dies ante sepulturam quartoque ipso die sepulturæ campanas Beati in

thedralē Aboënsē & Bibliotheca Academica. Vultum siccum
pallidum ornat barba & capillus promisi, fuscī.

Bina inierat matrimonia, prius cum filia ANDRÆ POMERENI^{NG}, Nobilis Hollstati, qui telonia Ostro-Gothiæ olim redemerat, & MARGARETÆ SIBETH VON BAXTER, quæ ancilla Cubicularia olim fuerat R. CAROLI IX, a quo 200 thaleris argenteis dotata est. Altera uxor erat ANNA KOCK, nata Holmiae an. 1605, patre M. HENRICO KOCK, Ecclesiæ S. Claræ Pastore, matre INGEBURGI, M. ANDRÆ BOTHNIENSIS, Concionatoris Aulici, deinde Pastoris & Præpositi Lulaensis, filia PETRÆO nupta a. 1633 (h). E progenie PETRÆI tres filii tresque filiæ nobis innotuerunt: ANDRÆS, primum Physices, deinceps Theologiæ Profesor Academiæ Ab., JOHANNES Collega Scholæ Cathedralis Ab., cælebs mortuus, SAMUEL Judex territorialis in Ostrobotnia: CATHARINA nupta Juris Professori Ab. OLAO WEXIONIO, ANNA nobili cuidam REHBINDER sponsata, ante nuptias mortua, & MARIA nupta primum Inspectorí cuidam STÅHLBOM, deinde Praetori Territoriali ELIÆ Johannis (i).

Indi-

memoriam pulsari jussit. Attamen quodammodo hæsisce videtur Capitulum, coram quo Præpositus Someroënsis d. 30 Nov. interrogatus est, om han viste, om det ringdes för Salig M. Erich Bisk. öfver heela stiftet, när han doo. Sade, att han ej mintes. Cf. quæ ex Protoe. Capituli excerpta exhibet Åbo Tidn. 1752, N:o 31) ut & pompa funebris præsente Clero runderinis instantibus frequente celebranda. Concentum s. Organon pneumaticum Templi Cathedralis sex hebdomadas post mortem Episcopi obmutuisse, Acta testantur.

h) Cf. ANDRÆ PETRÆI Progr. d. 1 Cal. Nov. 1674.

i) Vid. Carlstads Stifts Tidningar l. c.

Indicem scriptorum a Nostro Aboæ editorum, quem exhibet STIERNMAN Aboa Literata p. 20, supplet Ejusd. Bibliotheca Sveog. p. 346. — Præter hæc vero servatur in Bibliotheca Academica Mscr. *Canon Ecclesiasticus Ecclesiarum Regni Sveciæ sub R. Johanne III.*, piæ & laudabilis recordationis typis evulgatus a. 1571, jam vero ob defectum exemplarium multis in locis brevibus aphorismis comprehensus, sc. quidem, ut præcipua in quodlibet (quolibet) capite annotentur; litteris minutissimis adscriptum legitur, per D. M. Aesch. Petræum Theol. Licentiatum ac Lectorem in R. Gymnasio Aboënsi, a. 1635, 4:o. — Perhibetur ultimo viæ suæ tempore consilium cepisse Commentarii in Scripturam Sacram elaborandi, sed non nisi initium fecisse explicandæ Geneseos, cum mors eum abriperet (k).

Quantas qualesque Symbolas PETRÆUS ad versionem universorum SS. Bibliorum Fennicam, Holmiae ex officina Keyseriana a. 1642 in maximo folio editam, conficiendam contulerit, latet; ασυμβολον vero minime fuisse, vel inde augurari licet, quod & Fennicæ (l) & Græcæ Linguae peritia abundaverit, cui hanc ipsam ob causam primæ partes in opere hocce gravi perficiendo delatae sunt; quare & ipsum hoc præfertim nomine Opusculo nostro vindicandum putavimus. Indolem & historiam hujus versionis, e Lutheri versione Germani-

k) STIERNMAN Biblioth. Sveog. p. 345.

l) Indicio est Ejus *Linguæ Fennicæ brevis Institutio*, Aboæ apud Petr. Wald, 1649, 8:o, prima hujuscemodi Linguae edita Grammatica, quamvis varia emendanda Linguaeque Fennicæ genio accuratius attemperanda, sequentium temporum sagaciæ industriae reliquerit.

manica a. 1545 edita potissimum haustæ, attamen & textu originali simul inspecto, exponunt *Åbo Tidning* 1778 p. 106 ff. 1792 N:o 12, 1793 N:o 11, 1796 N:o 15, Reverendiss. TENGSTRÖM *Vita Rothovii* p. 170 ff. Rubrum hæc habet: *Biblia, se on: Coco Pyhä Ramattu, Suomexi. Pääramatttuin, Hebrewan ja Grecan jälken: Epsiuhetten, Marginalia in, Concordia in, Selitösten ja Registerein censa* (m).

Excitat præterea Max. Rev. FANT *Hift. Litt. Græcae in Svecia*, Sect. II, p. 106 seq., eruditionem PETRÆI Græcanicam probantia:

Carmen elegiacum Græcum in Disser. BERGERI Joh. KYLANDRI O. G. de bonis Operibus, Witteb. 1623, 4:o,

Disser. De vero & genuino sensu verborum Apostoli Phil. 2, 9, Resp. PET. O. KINDIO, V. G. Aboæ per Petr. Wald, 1646, 4:o,

quorum illud non vidimus, hanc, in doctrina de idiomatum communicatione exponenda habitantem, ad nos haud magis quam plures alias a PETRÆO editas Dissertationes theologicas, explicationem N:i Testi dogmaticam illam potius quam grammaticam & proprie hermeneutican spectantes, alibi recentitas, pertinere putamus.

§. 10.

m) Ex occasione hujus versionis in transuersu commemorandum nobis videtur, Fennum inclytum SIGFRIDUM ARONUM FORSIUM Librorum Esdræ tertium & quartum Svehice, sed, ut in ipso Rubro indicatur, e Codice Latino, reddidisse; hanc itaque interpretationem ad nos non pertinere. Vitam Forsii edidit LÖNSOM, Stockh, 1772, 8:vo.

§. 10.

Sequitur deinde commemorandus nobis MARTINUS HENRICUS STODIUS, Aboæ 1590 natus, patre HENRICO Johannis, Præfecto arcis Aboënsis, qui, Duce Carolo hanc obsidente, glande tormenti pede altero privatus ligneum adhibuit, unde filius cognomen STODII obtinuisse fertur. Avus ejus paternus JOHANNES ERICI, Secretarius R. ERICI XIV, deinde Legifer Helsingiæ & Medelpadiæ, uxorem habuit filiam Centurionis Cohortis prætorianæ, qui frater erat Reginæ CATHARINÆ Magni F. (n). Studiorum perficiendorum causa Noster peregre profectus, Wittebergæ linguis sacris in primis operam dedidit. Ibidem Philosophiæ Magister creatus, in patriam redux muneribus scholasticis variis fungebatur, donec a. 1653 Lector Linguæ Græcæ in Gymnasio Aboënsi constitutus est. Singularem quidem linguæ Græcæ docendæ Lectorem Constitutiones recens (a. 1650) conditi Gymnasii haud assignaverant: Illam vero Inferiori Theologiæ Lectori quodammodo prælegendam demandatam fuisse, huncque eam ob causam nonnumquam Linguæ Græcæ Lectorem appellatum esse, ex Actis novimus. Cum tunc temporis haud vacaret Lectio laudata, cui a. demum 1656 admotus est Noster, extra ordinem Lectorum numero primum adscriptus est. Progresus vero non nisi mediocres valde in litteris Græcis fecisse Gymnasii hujus alumnos, vel inde augurari licet, quod in Methodo didactica Ludo huicce Litterario præscripta non nisi horæ vespertinae diei Saturni & Vigiliæ Festorum illis tradendis assignentur; & paullo post, ubi horæ cuique lectioni dicandæ accuratius desi- niun-

n) Vid. Antekningar om Alftaniska slägten och dess skyldskap med Kon. Eric XIV:s Drottning Catharina in LOENBOM Uplysningar i Svenska Historien, P. III. p. 94 seq.